

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Pesta

Domineca

11/23 maiu

Va esi in fia-care domineca. cu portrete si alte ilustratiuni.

In fia-care anu prenumerantii capeta dóue tablouri pompóse.

Pretiuu pentru Austria pe jan. — jun. 4 fl. pentru tablou 80 cr

Pentru Romania pe jan. — jun. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.

Nr.
19.

Cancelaria redactiunii
Stra'fa lui Leopoldu Nr. 33.,
undé sunt
a se adresá manuscriptele si
banii de prenumeratiune.

Prenumeratiunile se
potu face la tóte poste-
tele.

Pentru Romania in
librari'a dloru Socecu
et. comp in Bucuresci.

Anulu

V

1869.

Arguminte pentru si in contra reformei sociale a femeiloru.

I.

Unii denéga cumca femeia are *capacitate*, ca sê invetie sciintiele ce le invetia barbati; denéga cumca prin admiterea femeiloru la tóte institutele mai nalte, ar resultá pe urma unu folosu publicu.

Pe langa tóte cá francesii suntu ómeni usiori de a primí o idea nóua, de a se luptá pentru dins'a, si sunt adoratorii secului frumosu, totusi si in Francia se afla barbati renumiti, carii denéga femeiloru capacitatea la sciintie, si altii carii le apera in caus'a acést'a.

Inca si in trecutu *Molière*, poetulu renumitu alu Franciei, vedindu cá femeile se ocupa cu sciintie, si literatura ca si autori, a inceputu a le satirisá chiar si in piese teatrale, si a face figure, caricature comice din damele ce se ocupau cu sciintie, literatura. Si de atunci inca nu s'a potutu cu totul sterge satirisarea acést'a, pentruca déca unu barbatu mare ca si *Molière* a disu ceva, macar basatu pe prejuditie, lumea cea multa, fara de a mai cugetá ceva, primesce ee a pronunsiatu o autoritate.

Altii au pasitu si mai aspru in contr'a femeiloru pentru acést'a cauza, si anume *Xavier*

de Maistre a disu: „Femeia n'are alta chiamare, decâtu a fericí pe barbatu, si a cresce prunci. Indata ce incepe a face ceva convenientu numai barbatiloru, femeia e maiamuca. Femeia ce se ocupa cu sciintie, cu obiecte serióse, e de risu, si nenorocósa, — cá-ci privindu si fericirea, apoi mai curendu se póte maritá o cocheta, decâtu o invetiata!”

A supra reformei sociale a femeiloru, jurnalistica francesa a avutu multi desbatatori, si fiindu cá se aflau si asié aprigi contrari, carii dejosira chiar si demnitatea femeiesca, *Dupanlop*, episcopulu din *Orleans*, s'a vediutu silitu sê deie o brosiura intru aperarea secului femeinu, si acestu spiritualu si nobilu barbatu alu Franciei díce despre femeile invetiate si culte:

„Eu poftescu, ca femeiele sê capete acelu rangulu innaltu, ce li-a datu lor si bibli'a, care povesteste cátu de culte fura muierile si fetele jidoviloru. Mam'a lui Samuilu a compusu cantare intru laud'a lui Ddieu. Mari'a sor'a lui Moise, a fostu invetiatorésa de musica si cantári sante. Dar testamentulu nou innaltia pe femeia si mai tare, si pentru acést'a poftescu eu, ca demnitatea femeiloru sê nu se vateme cu prejudetie próste, glume rele si nume de batjocura, si sê nu le scobóre pe ele numai la josirea si crudímea vietiei comune.

Eu nu vreu ca femeile sê fia deosebitu numai

invetiate, — dar ele trebuie să fie pentru binele barbatului și a pruncilor, *inteligente*, și să știe deosebi ce e spre folosul lor ca mame, muiere de casa, și ca dame de viață socială. Ele să nu se lase de ocupațiile lor familiare, și de lucrurile de mână de până acum; înseamnă să se străduiască, ca să cultiveze spiritul lor, și să înfrumusețeze sufletul și sufletul lor.

O așare mai frumoasă cu greu se află, și crezi că on. cetățenie *se voru silii să o pricépa bine!*

Contrarii reformei acesteia fură în Franța și până acum demintți prin fapte, prin însuși viața publică; pentru că mai multe femei franceze sunt cunoscute de capacitate pe terenul literar, prin cultura lor în saloanele de conversație cu bărbații de stat, literații și artiștii cei mai renumiți; pentru că în Franța și până acum femeile au cuprinsu terenul public, unele sunt în direcțiile de stat, altele în negocierile cele mai mari porța protocoalele de socote s. c. l. Și astfel ele încep să se emancipă, mai înainte de a le emancipa o lege de stat, carea trebuie să șosească în favoarea secului femeiescu.

II.

Unii denega, cumca femeia ar putea avea dexteritate pentru cariere pe cari se află astăzi numai bărbați, p. e. doctori de medicină, direcții mai nalte, ablegati, diplomati etc. Unii sunt de părere, ca femeile să n'aiba dreptul de a avea opinie, convingere politică, simpatie de partidă, cu unu cuvânt denega femeilor tota vegerarea independență, căci ea e numai o parte (costă) a barbatului.

Femeia care a nascu eroi, bărbați mari, și domnitori, să nu poată avea drepturi în viața politică? Ea, carea asemenea simte pentru interesele patriei, națiunii, omenimii, — fara carea nu poate exista omenimea, să nu fie egală — în toate — soțului său?

John Stuart Mill unu invetiatu englesu, în parlamentul din 1867, a propus, ca femeile să capete dreptul de votare la alegerea ablegatilor. În propunerea sa a disu:

„Nu este nici unu motivu practic în contra propunerii mele; numai simțulu — că e ceva nou, raritate — ar fi în contra. Mi s'a disu, că politică nu e cauza pentru femeia, dar cine poate dice, că e numai pentru bărbați? Ori numai pentru aceea ce sunt plătiti să facă politică?

Se dice, că ocupația femeilor să fie numai cea de casa, și femeia totu la aceea să remana. Dora cu ocupația această nu se potrivește o cauza patriotică națională, publică? Poate femeia nu e parte din națiune, publică? Au dora e desti-

nata să fie șerbitoră barbatului, și seculu femeiescu să fie numai spre placerea și folosul celui-a altu?

Sorțea femeii s'a schimbatu din vecuri încoco, și trebuie să se mai schimbe. Ea a devenitu conversatoriulu barbatului, amicul și sfatitorulu lui; trebuie să aiba dără drepturi după condițiunea sa de adi.

Dacă ar încetă ca între femei să nu mai fie spirite mari, anime nobile, ar încetă ca și bărbații — pruncii lor — să fie bărbați mari!

Acastă așare în parlamentulu Angliei s'a ascultatu cu tota paciintia, și serioșitatea, dar și aci s'au aflatu oratori în contra propunerii.

Argumentele lor eră: Natură a facutu o linie demarcată întră amendouă genurile, — și liniă trebuie să remana. Numele femeilor de „*genu slabu*“ „*genu frumosu*“ și arareori „*genu usioru*“ și numele barbatilor de „*genu tare*“ arăta că amendouă genurile „nu sunt ună“ și că au diferitele chiamări.

Sunt lucruri ce mai bine le facu muierele, — și altele bărbații; economii naționale, și poetii știu mai bine caracterisă ambele genuri. — Și a încheiatu cu aceea, că nu-si poté nici închipui ca o femeia să via la votare. La alegerile din urma în Angliă în multe cercuri votasă și femei, alese de bărbați, *ca dame culte și oneste*.

Unu lordu teneru a continuatu: „Nu-mi poté dá părerea pentru dreptul de votare a femeilor; eu numai de două septemani sum în soratu, dar poté dice, din esperiență, că femeile și până acum au pré mare influență a supra barbatilor, și e destulă; ce am face candu și în politică am aternă de la ele, și aru votisă cu cine li place lor? Dacă cineva privesce la Parisu (englesulu e mai usioru decât poște loví acolo) după care se iau toate femeile, apoi nu le află că se ocupa de cestiunea această importantă pentru dinsele, decâtu numai de lăsu, teatru, baluri, — și de le-am mai deschide și adunările politice, atunci ar parasí și mai tare foculu familiaru, și creșterea pruncilor, ar fi și mai reu.“

Încheiandu-se desbaterea, propunerea s'a pusă la votare, și 200 însi au fostu în contra, era 73 pentru drepturile politice a femeilor. Din această minoritate frumoasă, totuși se vede apriatu că exista o cestiune de reforma socială pentru femei, că luptă s'a începutu, și se va continua.

Dar o astfel idea mare nu poște strabate de odată. Pentru învingerea ei, mai multu poté face femeile, și deosebitu cu cultura, și virtutea. Cu de bunășam această cestiune v'a avea odată istoriă sa la popore, să se învrednicéască și romanele de o pagină frumoasă a acelei istorie.

Éta viitoriulu bate acuma la usia, vi dati trud'a on. cetitorie, ca sê-lu primiti cu faciele aprinse; pentru câ e viitoriulu prunciloru Dvóstre, e viitoriulu natiunii.

Eu credu câ femeia fórte multu póte face pentru patria, natiune si omenime; eu credu in capacitatea si desteritatea ei, istoria dá dovedi despre acést'a. — —

La intalnirea viitoria, voi conversá despre femeia invetiata, diplomata, si istorica.

At. Marlenescu.

La mormentulu sociei mele.

Eta. éta tristu-mi sufletu, adi e singuru fara tine,
Si'mbracatu in doii funebru, ce-a ta mórte i-a
impusu,
Tristu plutesce ca gondol'a printre valuri de sus'fine
Câ-ci tu steu'a-mi fericirii, scumpu lucéferu ai apusu.

Ai apusu, si a tale radie, ce'n fericile mominte
Luminara alu meu sufletu, mie nu-mi voru straluci,
Totu ce mai aveam in lume sê sperezu de aci 'nainte
A'ncetatu, si fara tine in desiertu voi mai traí!

Si in nóptea solitaria, si in dñu'a inegríta,
Totu cu lacremi de dorere scaldu mormentulu
teu mereu;

Micutic'a orfelina, ce de tine e lipsita
Mai maresce-a mele chinuri, strigandu scumpu nu-
mele teu.

Scurtu fú tempulu fericirii destinatu de providintia,
Dar dorerea cu atât'a e mai grea de suportatu,
Acum vediu eu câ viéti'a e unu síru de suferintie
Si nici candu in asta lume bine n'am de asteptatu.

Nici nu afli usurare in adunc'a-amaratiune,
Decátu in acele lacremi, ce le versu l'alu teu
mormentu,

Candu cu santa pietate vinu sê 'naltiu o rogatiune
Susula tronulu Dieitâti pentru sufletulu teu blandu.

Pasa dar socia scumpa, pasa dulce consolare,
Eu cu mic'a mea orfana voi totu plange si geli;
Câ-ci nu este-ací pre lume altu balsamu de vindecare,
Decátu singuru susu in ceriuri unde ér'vomu,
conveni!

Ioane Paplu.

Preotulu din Marnas.

— Novela francesa. —

(Urmare.)

III. Despartirea.

In deminétia urmatória insoci parintele Gabrielu pre preotulu celu betranu pana la otarulu comunei.

Petru celu micu mergea cu dinsii, si ducea unu pachetu, care cuprindea in sine vestmintele parintelui *Desbrosses*.

Mergeau pe o cale, ce duce pe cóste la munte in susu.

Pre parintele celu betranu lu-cuprinsera de nou launele lui cele triste, si nu respundea nimicu la cuvintele cele de mangaiare ale preotului celui teneru.

Erá la mediloculu lui optomvre, precum s'a disu. Néu'a incetase de a câdé, si se topea la radiele sórelui Din adancimea vâlei se inaltiau negure usióre, cari impedeau prospectulu in departare.

Dupa o óra ajunsera in virfulu muntelui. Aci se abatea calea in steng'a, si indata se intorcea éra-si indrépta câtra valea de *Anglade*.

Sórele acumu despicasa negur'a, si luminandu tóte punctele regiunei, infaciosiá totulu intr'o colóre poetica. In adancimea vâlei se vedea bordeiele Saraceniloru imprasciate peste stânci betrane. Pe din-antea usiloru de bordeie se vedea femei si copii miscandu-se si fugindu in cóce si in colo.

„Aici mi-s'ar fi convenitu sê moriu“, — dise parintele *Desbrosses*.

Nu mai potea sê-si retiena lacrimile.

„Sê fii domni'a-ta mai fericite, decâtu cumu am fostu eu“ — adause elu, — „sê-ti binecuvinte Ddiu ostenelele!“

In acestu momentu se audí, din cea parte, sgomotulu unei carutie. Erá carulu de posta, cu care trebuia se cãlatorésca parintele *Desbrosses*.

Elu se smulse cu tóta silinti'a din meditatiunile aceste triste; imbraciosiá cu caldura pre successorulu seu si pre copilu; si-luá pachetulu in mana, si se departa repede, fara ca sê privésca la locul suferintieloru sale de patru-dieci de ani.

Peste pucine minute a disparutu dupa stanci

IV. Ioan'a.

Totu pe calea acea, pe care a fostu petrecutu parintele *Gabrielu* cu *Petru* pre parintele *Desbrosses*, vinea la cóste in josu cu o óra mai tardiu o féta tenera si placuta de vre-o optu-spre-diece ani.

Acést'a erá Ioan'a, sór'a copilului Petru. Ea nu posiedea nici un'a din insusirile acele frumsetiei femeiesci; in ochii multora din Paris nu ar fi trecut de frumósa. Erá inalta, subtire, si-i lipsea plenitatea acea, care la damele nóstre nu a rare ori manile croitoriului trebue sê-o restauradie. Colórea fetiei ei erá bruneta si arsa de sóre. Erá descultia, dar petiórele-i erau mici si bineformate.

Din contra, ochii ei cei negri straluceau

intr'o viotiune deosebita. Trasurile-i aspre, dar chiare, ne revoca in memoria icónele madónelorului lui Murillo. Perulu ei de abanosu inbelsiugatu, care abie-lu póte cuprinde filetulu de matasa, cadea in unde josu pe maram'a ce se compunea de'nante la taiatur'a vestmintelorui ei. Candu vorbea, séu zímbea, sê poteau observá dóue orduri de dinti albi ca alabastrulu.

O spresiune, ce nu se póte descrie, de modestía si curatía se reversá peste tóta fiinti'a ei. Si-portá, capulu in susu, si fiesce-carui-i privea in facia, asemenea acelorui persóne, cari nu se temu de nimicu.

In acestu momentu cantá cu versu curatu si melodiosu unulu dintre acele cantece poporale din Pirenei, cari se incepu voiosu, si se finescu tristu.

La o strímbaré a calei statù in data in antea unui barbatu, care se parea, câ-o astépta.

Acest'a erá unu barbatu inaltu între 25 — 30 ani, de o compactiune solida, cu o privire indrésnétiá, si la facia de colórea ciocolatei, asemenea unui *mauru séu arabu*.

De la briulu lui atérná unu pumnariu lungu, pana candu o flinta dupla erá radiemata de o stánca langa elu.

La privirea acestui omu, Ioan'a se retrase pucinu peste voia, dar ca sê areté totu-si vr'unu semnu de frica.

„Taricu!“ murmurá ea.

„E, Taricu,“ — díse barbatulu — „eu am sciutu, câ vei trece pe aici, si te-am asceptatu.“

„D'apoi, ce voiesci cu mine?“

„Voiescu inca o data a-ti mai pune o intrebare.“

„Si óre nu ti-am respunsu eu acumu la intrebarea ta?“

„Ba respunsu.“

„Pentru ce te reintorci dar la aceea?“

„Pentru acea, câ-ci credu, cumca-mi vei dá altu respunsu.“

„Nu, poti vorbí!“

„Voiesci a te maritá dupa mine?“

„Ba nu!“

„Si pentru ce nu?“

„Sciú tu!“ respunse Ioan'a cu o privire aspra.

„Dar eu voiescu a mai audí o data caus'a refusarei tale.“

„Apoi dar, audi! Eu nu me voiu maritá dupa tine, Taricu, pentruca noi amendoi nu adorámu pre unu Ddieu; Ddieulu meu e Ddieulu pacei si a iubirei, ér alu teu e Ddieulu bataliei celei crunte si a urei. Nu me voiu maritá dupa tine, pentruca eu meseri'a care o eseredi tu o urescu; pentruca

parintii tei au persecuatu si alungatu pre ai mei; pentruca pamentulu, care-lu numesci alu teu, e pamentu rapitu. — Aceste sunt motivele mele. Multiumitu esti acumu?“

Taricu fara de voia a pusu man'a pe manunchiulu pumnariului seu.

„Ioana!“ strigá elu.

Ioan'a a observatu miscarea manei lui; dar fara ca sê se inspaimentedie i díse:

„Oh, dragulu meu Taricu, tu nu esti omulu acel'a, de care mi-ar fi frica. Cu tóte câ sciú, cumca unu omoru pentru tine e unu lucru bagatelu; dar si tu tocm'a asié de bine sciú, cumca pre mine nici o amenintiare nu e in stare a me inspaimentá. Ér acumu, dupa ce ne-amu dechiaratu unulu altuia, da-te la o parte, si me lasa, sê-mi continuediu calea!“

„Ba inca nu“ — díse Taricu cu unu acru din ce in ce mai blandu; in urma-si luá unu tonu rogatoriu, si continuá: „mani'a m'a rapitu. Mi-pare reu; me rogu de iertare. Si-deorace eu te-am ascultat, tu inca trebue sê me asculti.“

„Ce ai de a-mi spune?“

„Eu voiu se me aperu in contr'a imputárilorui cari mi le facusi. E dreptu, câ Ddieulu acel'a, pre care-lu adoru — de cumva peste totu luandu, adorediu pre cine-va, — nici candu m'a invetiatu, ca sê iertu vatemárilé. E dreptu, câ eu nu recunoscú alta lege, decâtu forti'a numai, si cumca pamentulu, pe care sta casuti'a mea, e fruptulu rapirei. Cine e dar de vina? eu séu cei-alalti?“

Ioan'a surise cu dispretiu si-i respunse:

„Oh, eu cunoscú pré bine mintiunile, cari cu totii le invetiámu, numai ca sê ni-se mai liniscésca consciinti'a; ba adese ori chiaru si pana acolo devenimu, de credemu in ele. De nu ai altu ceva de a-mi spune, Taricu, cuvintele aceste ti-le-ai fi potutu crutiá.

„Asié dar tu me dispretiuesci?“

„Mai pucinu, decâtu precumu te compatimescu.“

„Tu me compatimesci! E bine! Tu esti sermana, eu sum avutu; eu sum comandantele acestei comune, care numai vointiei mele urmedia. Dí numai unu cuventu, si te voiu face avuta si fericita. Voiesci?“

„Ba nu!“ respunse Ioan'a in tonu aspru.

Taricu se infiorá; ochii lui straluceau.

„Ie-te pe séma“ — strigá elu, — câ-ci paciinti'a mea si-are marginile sale; pana acumu te-am rogatu, ér acumu voiu sê-ti impunu!“

In locu de a respunde, si-puse Ioan'a crucisui manile pe peptu, si-lu priví aspru pre Taricu.

Taricu se apropiá de dins'a.

În momentul acest'a se vedeau a veni în josu de pre virfulu muntelui parintele Gabrielu si Petru celu micu.

Copilulu privi la soru-sa si la contrabanditu.

Strigându o data, se repedi înainte, si statu resolutu între Ioan'a si între Taricu.

„Acest'a e aperiatoriulu, în care-ti puni speranti'a....“ dîse Taricu cu unu surisu sarcasticu.

Elu voi a impinge copilulu la o parte; dar acest'a i apucà man'a, si o muscà, în câtu curse sange din ea.

„Copilu blastematu!“ strigà Taricu, aruncandu-lu la o parte.

În momentul acest'a sôsî si parintele Gabrielu, si luà copilulu în bracia.

„Misielule!.. Misielule!..“ strigà copilulu, aredicandu-si pumnulu câtra contrabanditu.

Taricu s'a fostu reculesu de nou, si întorcandu-se câtra preotu, dîse:

„Asié dara, Domnule, Domni'a-ta esti succesorulu parintelui *Desbrosses*? Antecesorulu Domniei-tale ti-va fi spusu, cumca în *Marnas* vei semená în pamentu nefruptiferu, eu înca ti-o repetiescu acést'a. Mai bine ai face, de ai întorná, de unde ai venit. Ér déca te-ai resolutu a remane aici cu totu pretiulu, atunci numai o cale remane, ca sê poti traí în pace si în linisce, adeca, ca sê te restringi la cas'a parochiala, si sê ne dai pace, ca sê traimu dupa modulu si datin'a nóstra. Noi nu avem lipsa nici de sfatulu, nici de oficiulu Domniei tale.“

„Domni'a ta numai ce vei avé bunatate de a-mi concede, ca sê ascultu de versulu consciintei mele“ — respunse preotulu teneru.

„E bine, fa ce vei voi! Ér ce se tiene de tine, copile, acumu o data ti-mai iertu; dar te padiesce, ca sê nu mai convini asié cu mine, câ-ci altcumu ti-voiu sparge capulu. Tie, Ioana, numai atâta ti-spunu, adu-ti a minte de cuvintele mele! Tu vei fi soci'a mea!“

Fara de a asteptá respunsu, si-luà flint'a si plecà la munte în susu.

V. Visítarea bordeieloru.

Pe langa tóta amenintiarea lui Taricu, înca în acea-si di întreprinse parintele Gabrielu o escurgiune prin satu, ca sê cercetedie locuitorii si colibiórele lor. Aceste locuinte nu merita sê se numesca altcumu, decátu *bordeie*, câ-ci abie prospiciau mai amicabilu, decátu colibele celoru, selbateci. — Fiindu construite din lutu si din paie, si la totu ventulu gat'a de a se ruiná, mai multu semeneau cu unu iadu, decátu cu locasiuri omenesce.

În tóta comun'a nu erá cale facuta, ba nici de caru, ci nesce carári numai, cari le-au batutu ómenii cu pitiórele.

Nicairi nu vedeai vre unu pomu; ici cólea se ivea câte unu pamentu de cartófe, séu de risu, mai în colo nimicu. În stêng'a si în drépt'a se estindea câte o morastina cu apa putréda verdia, pe care-si estinde frundiele lili'a cea de apa.

Desiertulu acest'a, ce omulu si-l'a facutu sie-si, garantá unu prospectu tristu si uritiósu.

Copii la prim'a vedere a preotulu, indata fugira prin bordeie, si inchisera usile dupa sine.

Parintele Gabrielu si-continuà calea, dar cu câtu mersa mai departe, cu atâta se urca la mai înaltu gradu si simtiulu seu de tristétia si uratiune.

Ajungendu la cas'a din taiu, batù la usia.

Nimene nu respunse, si usi'a remase închisa.

Batù de nou; totu acelu-a si efectu!

Fara ca sê-si perda curagiulu, merse mai departe, si batù la usi'a colibiórei vecine.

Aici se deschise usi'a, si pasi înainte o femeia care abié erá de trei-dieci de ani, dar urmele lipsei si a necumpetului o aretau mai betrana.

„Ce poftiti?“ întrebà ea.

„Lase-me, sê intru, apoi ti-voiu spunc.“

Femei'a închisa usi'a.

„Ba nu“ — dîse ea, — „ba nu, câ-ci acést'a ni-o-a opritu comandantele.“

„Care comandante?“

„Taricu.“

Cu aceste cuvinte femeia incuia usi'a pe din laintru.

Asié dar contrabanditulu a fostu pregatitu pre consociei sei! Si de órece Taricu esercea o putere absoluta a supra tuturoru, a vediutu parintele Gabrielu înainte sa o pedeca ca acea, care nici de câtu nu se putea delaturá.

Cându ar fi avutu si cea mai mica indoiala, atunci primirea acea, care o-a fostu aflatu în cele trei-dieci de bordeie a comunei, i-ar fi stramutatú opiniunea indata.

Candu reinturnà de cu séra a casa, dîse întru sine:

„Asié dar sarcin'a mea va fi mai grea, decátu cum mi-o am inchipuitu. Dar ce-mi pasa? Numai sê-mi dee Ddieu putere, si succesulu din parte-mi nu va lipsi!“

VI. O iérna în Marnas.

Siese luni au trecutú de la întemplantarile acele, cari le enarasemu, cari altcumu nu sunt alta, decátu numai o pre vorbire a enaratiunei nóstre.

Aceste siese luni le-a fostu petrecutu parintele Gabrielu pre continuarea încercarióru sale

spre regenerarea poporului din *Marnas*; dar oh! pana acum toate ostenelele sale remasera fara de rezultat.

Inca de la inceputu a prevediutu elu, cumca pe langa toate ideile sale morale nu va pote esercea influinta a supra acestoru omeni, si cumca mai inante de toate va ave se le deschida ochii pentru folosele civilisatiunei.

Acest'a confesiune si-o-a fostu facutu numai de sila.

Dar cu toate aceste, nisuinti'a sa nu a facutu nici unu progresu; antipiti'a locuitoriloru de *Marnas* a datu de rusine toate ostenelele sale.

In daru s'a incercatu de nou, ca se strabata in bordeiele loru, in daru le-a vorbitu despre aredicarea unei scoli; influinti'a lui Taricu a deschisu intre elu si intre poporu unu abisu, care nu se potea trece.

A venitu in urma si iern'a si cu dins'a din preuna neu'a, care a despartitu acest'a vale de catra tota lumea cea lalta. Parintele Gabrielu se vediu silitu a se restringe de totu in casa.

Din norocire si-a fostu strapusu acolo locuinti'a si Ioan'a cu fratele seu celu micu, si asié se aduse ceva stramutare in singuretatea preotului. Din tempu in tempu lu-visitá pre preotulu si *brigadierulu*, care totu-si i-contesta mai multa onóre, decatu simpatia.

Principiele cele pacinice ale preotului erau forte pucinu placute *ex-sergeantelui* lui *Massin'a*. Dupa toate incercarile cele fara de efeptu i-dise:

„Au nu ti-o am predisu acest'a!“

In mic'a colonia a casei parohiale preotulu nu avea numai unu ajutoriu, dar si acest'a era forte fricosu. Acestu ajutoriu era Ioan'a.

Candu siedea ser'a *preotulu* cu *brigadierulu* la caminu, si celu d'antaiu si-desfasiura ideile sale celuia laltu, er *brigadierulu* cu indoiala clatiná din capu, Ioan'a asculta cu tota atentiu-neá, si numai singura se parea a pricepe planurile cele din venitoriu ale preotului.

Petru, copilulu, statea a laturea *brigadierulu*, si rancorea, ce ferbea in laintrulu lui, la tota ocasiunea amenintiá a erumpe.

„Ba nu, dle parinte, dicea elu, nici candu nu me vei potea convinge, ca se credu, cumca *Taricu* si cei-a lalti *Saraceni* sunt asemenea noua. Totu reulu, ce sunt in stare de a ni-lu face ei, noi inca-lu vomu face loru. Vei vedea Domni'a-ta acusi.“

Copilulu de diumetate avea cuventu.

Candu mai merse inca o data preotulu in comuna, nu a fostu destulu acea, ca incuiara usile dinaintea lui, ci lu-bineventara cu petri.

Candu conveni in diu'a urmatoria cu Taricu la capela, i spuse Taricu, cumca la cea mai dintaiá incercare, ce o-ar face, ca se visitedie comun'a, va fi primitu cu glonturi.

„Asié dara, acest'a ti-o am predisu!“ striga *brigadierulu*. „Cu omeni ca acestia, nu poti face nimicu. Dar paciintia numai, si apoi vomu vedé!“

Ioan'a statu uimita; acumu si cea mai mica a ei radia de sperantia a disparutu.

Minune, ca pe langa toate ostenele aceste si asprimea iernei, sanatatea preotului nu a suferitu.

In urma incepu a se fini; la caldur'a radiatoru de primavera se topi neu'a, si se imbraca pamentulu in verdetia si in vestmentu de flori.

Inse siese luni a fostu trecutu, er opulu preotului nici unu pasu nu a inaintatu.

VII. Pând'a.

In cinci maiu era unu tempu placutu. — Parintele Gabrielu si-a dechiaratu dorinti'a de a face o preambulare. Aerulu era inca totu rece; Ioan'a voi a face obiectiuni, ca-ci se temea pentru sanatatea preotului; dar acest'a nu le-a primitu, ci dise, ca fratele ei se-lu insociesca.

Dupa cate-va mominte preotulu cu copilulu se departara.

Parintele Gabrielu, care numai pucinu cunoscea regiunea, se lasa a fi condusu de Petru, si inaintara amendoi, fara ca se aibe vre-unu scopu prefiptu.

Dar cu catu mersera mai in susu la munte, cu atata fuse mai sentivera si recel'a aerului, si par. Gabrielu incepu a se teme, ca s'a incrediutu pre tare in poterile sale. Respira cu greu, si pul-sulu-i batea rapede.

Voi a se opune acestei debilitati a naturei sale, si merse mai departe.

Dar indata senti unu junghiu aspru prin peptu, si o spuma crunta i-se ivi pre budie.

Copilulu se inspaimenta pentru palor ea, care cuprinse indata faci'a preotului.

„Mai poti veni inca cati-va pasi, parinte?“ intrebá copilulu. Aci suntemu espusi ventului de medianopte. Cam la o suta de pasi de aici vomu afla unu locu, unde mai tocma asié de bine vomu fi scutiti, ca si a casa.‘

„Se mergemu“, — dise preotulu.

Copilulu avu dreptu; ca-ci indata ajunsera la unu feliu de adancime, care din toate partile era scutita prin nesce gramadi mari de petri.

(Va urma.)

Vasilu Muresianu.

S A L O N U.

Conversare cu cetitóriele.

— Parisu 16 maiu 1869. —

In gradina. — O polonesa. — Miscarea sociala si literaria. — V. Hugo. — Espositiune artistica. — Diuarie noue.

Sê dîce, cã Englesii sunt antorii prin escelintia ai artei paradisiace. Dar nu sciu dēca la Londr'a se voru fi aflādu gradine mai frumoșe ca parcurile Senei. Candu treci prin aleele cele spatiōse si inundate de mirosulu floriloru, sê pare cã te affi in vre-o gradina a feoloru. Gustulu si eleganti'a, respândite pana in cele mai mici nuantie ale gradinei, facu pe omulu celu mai prosaicu sê si aduca aminte de paradisu; mai cu sēma candu i se va 'ntimplã sê intilnēca si vre unu āngeru.

Eramu intr'o dî in gradin'a Tuileriloru cu vre o trei amici, intre cari si unu studentu polonesu. Cautāmu la statuele acestei gradini, cand deodata veduramu trecādu cāti-va pasi de noi o femeia juna, investita in negru. Ea pare unu serafim, o fiintia din alta lume, carea ratecēa pe pamentu consumata de intristare si de dorulu profundu alu patriei sale misterioșe, dar care pastrã inca frumseti'a si majestatea ceriului pōcalea negurōsa a acestei lumi. Fara sê ne observe, ea trecu ca o radia ce ar lasã o urma de lumina dupa sine, si o schîntea aprinsa in anim'a celoru ce au vediul'o. Noi ne padîramu a nu turburã sacr'a dorere de care pareã preocupata.

Acēs't'a juna femeia erã sor'a studentului polonesu ce se affã cu noi. Câte-va moninte in urma amicul nostru ne invitã a ne repausã pucinu la dînsulu pana sê ajungemu a casa, cã-ci amblaramu vre-o dōue ore pe josu. Dvōstra intielegeti cu ce bucuria amu primitu acēs't'a invitare. Gentil'a feciōra ce veduramu in gradina ne intimpinã cu multa afabilitate. Cāndu veniamu noi, ea cantã la piano. Alaturi langa dîns'a se vedeã o carte pe care stã scrisu: „Martirii Poloniei“. Genele sale erau inca ude de lacremi; si pe faci'a sa se vedeã inca lumin'a focului sacru ce o animã. In acele mominte mi-am adusu aminte de cuvintele cu cari Laménais incepe imnulu seu la Poloni'a: „Dormi, o scumpa Polonia, dormi in aceea, ce ei numescu mormintulu, teu. Eu sciu cã acēs't'a este lēganulu teu!“

Juliu Simon la o reuniune literaria intr'unu discursu ce tienusa intr'un'a din dominecile trecute a supra familiei, dīceã aceste vorbe: „Domnia vōstra sciti cu totii istori'a Poloniei, cea mai frumoșa dupa opiniunea mea, si cea mai mare din tōte istoriele. Poloni'a nu este unu poporu mare decātu, de atunci decāndu nu mai esiste. Ea traiesce, traiesce prin eroismulu luptelor sale; si acestu eroismu sciti dvōstre cui-lu detoresce? Femeiloru polōne!“

In istori'a insurectiuniloru polonese cautati soci'a, cautati pe mam'a, care sê nu fia dîsu sociului sēu fiului seu: „Adio, éta bataliele patriei, mergi, salva Poloni'a, parascesce-me!“

Este aici in capital'a Franciei o adevrata colonia de Poloni. Unu cartieru intregu e ocupatu de dînsii unde si-au biserica si scol'a loru. E frumosu, este miscatoriu a vedē multimea de copii a unei tieri straine, strivite sub apasarea tiraniei, crescēdu departe de la foculariulu libertatii, a vedē o generatiune noua, cres-

cēdu pe unu pamentu strainu, in limb'a, in istori'a, traditiunile, in dorulu patriei sale, o generatiune de martiri.

* * *

Misteriu consolatoriu! Cine ar dīce cã nu asiste o relatiune intima intre omu si natura? Primavēr'a a respānditu pretutindeni viēti'a si miele sale de gratii; si in sinulu societatii, ca in sinulu naturei se observa aceea-si reinnoire, aceea-si viosia, aceea-si aspiratiune generala la frumosu, la bine, la fericire. — Zefirii cu sioptirile loru misterioșe, si radiele dulci ale sōrelui de primavēra paru a aprinde foculu divinu alu sufletelor. O miscare viua si salutaria se observa pretutindeni. Din dî in dî se ivescu noue reuniuni, noue societati literarie organizate intr'unu spiritu mai liberalu, si noue intreprinderi de tōta speci'a. Progresulu, desvoltarea si marirea fortiereloru fizice, morali si intelectuali pare a-si luã unu avintu mai viu. Progresu in literatura, progresu in sciintie, in instructiune, in industria, progresu in tōte pana si in luculu si toaletele damelor; caroru de abiē cuget cã le-a mai remasu vre unu pasu de facutu pe calea progresului.

In dōue lucruri progresulu pare a stã pe locu. La antāiu maiu s'a deschisu, salonulu de espositiunea artistiloru la palatulu „Industriei.“ Mai alesu operele de pictura reprezentate in acestu anu, paru 'a nu fi confōrme asteptarii generale. Dar artistii sunt ómenii, la cari se pōte aplicã pe dreptu proverbiului dieului Olimpianu: „Apoline nu totu-de-una si-incorda lir'a sa, nici Joe invirtesce totu-de-una fulgerele sale.“ — Diuaristii inse in maliti'a loru nu perdu ocasiunea de a le aplicã teribilulu proverbiu: artea cea mare nu totu-de-un'a face parole.

Campulu literaturei produce in tōte dīlele fructe noue. La ordinea dīlei in cabinetele diuaristiloru, librariloru si cetitoriloru de romane, e astadi opulu celu nou alu lui V. Hugo, in 4 tomuri, „Omulu care ride.“ — Betranulu poetu e fōrte iubit de francesi, are o mare poporalitate mai alesu pentru esiliulu si opiniunile sale politice. Intru o adunare literaria unde se vorbiã despre dînsulu, publiculu i-a facutu o manifestatiune de omagiu. Se facea o espunere scurta din viēti'a mai multoru omeni celebri. Candu s'a pronunțiatu numele lui V. Hugo, urările si aplausele entusiastice ale auditoriloru intrerupsera pe oratoru in cursu de vr'o 15 minute, si produsera atāta sgomotu, incātu intreveni politi'a si dede avertismentu oratorului. De altfelu seriitoriulu V. Hugo de astadi este inferioru lui V. Hugo de altadata.

In generalu poesi'a in Franci'a pare in decadentia. Si nu pōte fi altfelu intr'unu timpu ce urmēza immediatu dupa epoc'a lui Alfred de Musset, Lamartine si V. Hugo, carii se ducu. Candu se stingu astfelu de sori, trebue sê lase unu intunerecu in urm'a lor.

Revolutiunea universalã a progresului nu continua mai pucinu a-si urmã cursulu seu. Pe bas'a conjecturiloru s'ar potē dice cã miscarea sociala in tōte ramurile desvoltării sale merge in proportiune geometrica ca si miscarea fizica, adeca duplicanduse neincetatu.

Parintii nostri dīce V. H. unde-va, au vediutu

revoluțiunea Franței, fiii nostri voru vedé revoluțiunea Europei.

La acésta regeneratiune femeile aduca si dinsele partea loru din di in di mai importanta.

Intre diuarele de nou aparute este si unulu intitulatu „Dreptulu femeii.“

— Pentru ce nu si „Detori'a femeii?“

— Ah, credeti c'ati datu o lovire victoriósa, facéndu acésta întrebare? Sofismele injustitiei nu mai au valóre astadi in epóc'a libertátii. Pana acum si in societate, si in legi, si pretutindenii a fostu vorba numai de detoriile, ér nu si de drepturile femeii.

— Aveti cuvintu, staruite a cunósce si a ve apará drepturile, cá detoriile vi le voru spune ei de siguru.

M. Strajanu.

Maialulu romanescu din Bud'a-Pest'a.

E diu'a de 14 maiu. Inca e demanétia. Sórele reversá radiele sale aurie a supra orisontelui carele erá curatu ca amorulu inocentu, si mandru ca visulu de fericire; tóta natur'a erá lina, numai zefirii usiori conturbau aerulu, carele lu-respiram cu nesatiu.

— Ce dîci, amice, — me întrebá colegulu care priviá pe feréstra — ploá-va astadi?

— Eu, frate — respunsei — nu-su termometru, ca sê-ti potu spune siguru. Tempulu e tare schimbabiliosu, chiaru ca si femeia. Demanétia de adi ni promite o di tare frumósa, inse ne póte si insielá.

— Ai dreptu — dîse elu — la multi le aparura in viétia demaneti frumóse, le promitea díle dulci, díle placute, inse, cê insielare, nici nu se apropiá inca tempulu de cátra amédiadi si ceriulu erá deja acoperitu de nori negrii si greci, se înfiorau cand i priveau, cugețulu le amortiá, nici nu mai gandeau la séra, cá-ci prevedeau fertun'a.

— Dar adi nu ne va insielá tempulu — continuá amicul meu — vedi, acuma e chiaru la amediadi si inca totu e asié de frumosu!

Si intru adeveru, ceriulu erá de totu seninu, natur'a întréga erá vesela si încântatória, aumai caldur'a radielorú sórelui ne storcea sudori in mersulu nostru prin muntii romantici ai Bud'a-Pestii. Inse la fia-care pasiu ne inbiá de asilu firulu nemarginitu alu arboriloru cu umbr'a loru désa, si o! cátu ar fi de bine, cugetam in mine, déca s'ar aflá si atari asiluri, cari sê te scutéscá si de radiele unui altu sóre, de radiele lui — a . . . lu-ati gâcitu, nuvi-lu mai spunu, la care déca esti espusu, ti-curgu ca riulu sudorile pe facia, si nu affi nicairi refugiu, nicairi nu diaresci o umbra alinatória si chiaru de affi un'a, aceea e singuru — umbr'a mormentului. (Ah! Oh! Red.)

— Ha, nu mai potu! — dîse amicul meu abié resuffandu — o óra a trecutú decându totu suimu, dar multiumita ceriului, bine cá am sositu odata!

O óra a totu sui la dealu! intru adeveru e cam neplacutu, dar credeti-me, óra aceea, celu pucinu mie, mi-a fostu ca unu minutu de scurta. Am mai vedíutu locuri frumóse; fostu-am prin multe parti ale Transilvaniei, admirat'am partile ei romantice si raptorie, inse nici odata nu m'a suprinsu asié tare frumosiétia unei regiuni ca si acésta, care mi-se intindea inaintea ochiloru.

De pe celu mai innaltu munte, asié numitu „Ca-

pulu de porcu“ unde se tienu vér'a petrekerile cele mai multe, si unde s'a decisu a se serbá astu-anu si maialulu romanu, are privitoriulu unu astfelu de prospectu, care te rapesce, vedi o panorama încântatória, care te face sê inuimesci de splendórea naturii.

Me delectam in privirea Bud'a-Pestii care jacea inainata mea la picidórele muntiloru, candu amicul meu me face atentu, cá cinci óre au trecutú si sê mergemu in sal'a de dantiu, cá-ci joculu se va incepe indata.

Intrai in sala, unu parfumu balsamicu simtíi indata, cautai in giuru si diarii o multíme de flori care de care mai frumósa si atragatória; afara in liberu mi-placea multu a privi sórele cu radiele lui aurie, éra aci in laintru contemplam cu nesatiu o multíme de stelióre, cari respandeau radie de farmecu; atátu sórele cátu si steliórele, me orbiau cand cautam la ele, dar nu-mi pasá, mi se inparea, cá e mai bine a fi orbitu si a traí in lumina, decátu a nu fi orbitu, si a traí in intunerecu.

La privirea romancutiiloru nóstre dragalasie uitasem natur'a cu întréga ei splendóre.

Erau de facia amabilele sorori dsiórele Aureli'a si Elen'a Popu, placutele domnisióre Elen'a Alduleanu si Otili'a Pap si inca altele multe. (Multe, multe, fórté multe! Red.)

Dantiulu se incepù. Junii romani, cari erau intru-unu numeru frumosu, setosi de jocu, incepura o petrekeru dintre cele mai viale.

Betranii se asiediara la mese, aici erá onorab. dni B. L. Popu cu stim. socia; Dr. J. Ratiu si redactorulu A. Romanu cu junele si încantatóriile loru dómne, aici erau partea cea mai mare a on. deputati romani, si inca alte persóne insemnate romane. Fost'au si toasturi. In pausa junele juristu S. Botizanu salutá ospetii in numele tenerimii romane, si atinse in semnetatea dílei de adi care e prediu'a memorabilei díle de 15 maiu 1848. Rigorosantulu A. Horsia inchiná pocalu pentru barbati nationali resoluti, cari remasera cu constantia pe langa juramentulu romaniloru din 1848 depusu pe campulu libertatii din Blasiu. On. deputatu V. Babesiu toastá pentru automi'a si independintia Transilvaniei, éra juristulu L. Ciato in onórea femeiloru romane.

O parte dintre óspeti si-mai petrecura intre alte toaste si glume; tenerii la sunetulu musicii alergara la jocu, care durá pana nóptea la 12 óre, candu apoi cu totii se pregatira cátra casa.

Junii formara dóue grupe, o grupa inaintea óspetiloru, cealalalta indereptu, amendóue cu tortie in mani si cantandu hore natiunale incepura o caletoria dintre cele mai romantice.

Ajungandu in orasiu se inprastiaru cu totii in diferite parti, inse fia-care duse cu sine suvenirea unei petrekeri frumóse si placute.

Mihaiu Cirlea.

CE E NOU?

* * (O societate noua.) La Bucuresci s'a infintiatu o societate noua sub titlulu „Romanismulu.“ Scopulu societátii este sustienerea si înflorirea romanismului. Mediele pentru ajungerea scopulu societátii sunt: intrunirile, conversatiunile, lecturile si diserta-

tiunile, si in fine adunările de literatura populara. Societatea, dispunendu de fonduri, va tramite din sinulu seu, in partile locuite de romani, membrii insarcinati pentru realizarea frumosului scopu alu societății. Presedintele societății e dlu I. A. Bratescu, secretari dnii G. D. Teodorescu si G. Comsia.

* * * (*Diet'a Ungariei.*) In septeman'a trecuta comisiunea alésa de dieta pentru compunerea unui proiectu de adresa si-a prezentatu elaboratulu seu. In numele stangei Tisza a propusu alt'a adresa. Ernestu Simonyi asisdere a asternutu un'a in numele stangei estreme, si in fine Mileticiu a patr'a in numele seu. Desbaterile a supra adresei se incepura joi.

* * * (*Diua de 28 maiu*) va fi o di interesanta in analele dietei Ungariei. In acést'a diua dupa miédia-di la patru óre se va decide de câtra comisiunea diefala in caus'a alegerii lui Papp Zsiga. Totu cu ast'a ocaziune se va aduce deciziune si relativu la protestulu datu in contra alegerii deputatului Gruescu. Ambele desbateri se voru face in publicitate.

* * * (*„Albin'a“ eschisa din Ungari'a.*) Cetimu intr'unu diuariu germanu, câ diuariului „Albin'a i s'a denegatu serviciulu postalu pentru Ungari'a, din caus'a „tonului seu agitoriu.“ Va sê dîca, progresâmu cumplitu in libertatea constitutiunala.

* * * (*Decoratiune.*) Maiestatea Sa regele a decoratu pe invetiatoriulu gr. or. romanu in pensiuene Tom'a Valceanu cu ordulu de meritu alu crucii de argintu cu coróna, pentru meritele sale castigate pe terenulu educatiunii poporale in restempu de 58 de ani.

* * * (*Corpurile legislative ale Romaniei*) s'a deschisu la 11 maiu c. n. Mesagiulu de tron, de astadata fôrte scurtu, le promite ó durata numai de câte-va septemani. Adunarea deputatiloru a alesu presiedinte provisoriu pe dlu Simeonu Marcovici, ca celu mai be-tranu, care si-a alesu patru secretari cei mai teneri.

* * * (*St. Romanu.*) Cine este acestu domnu St. Romanu? Intrebati dvóstre cu totu dreptulu, pentru câ nu i-ati mai auditu numele. Nici noi nu l'amu cunósce de felu, de cumva n'amu ceti „Romanulu“ de la Bucuresci, care mai in fia-care numeru alu seu sacrifica diumetate de colóna pentru laudarea acestui profesoru de magía, carele chiar acuma se produce la Bucuresci. Nu voimu sê detragemu nimica din istetîmea dlu „profesoru“, ci numai ni permitemu a ne mirá, cum „Romanulu“, carele s'a ocupatu atátu de pucinu de teatrulu natiunalu si de representatiunile acestuia, dovedesce asié multa simpatia fatia cu unu — escamotoru strainu ?!

* * * (*O rogare modesta.*) O fôia romana de dincolo de Carpati, in fia-care numeru alu seu reproduce noutátile straine ale „Familiei“, far a numi isvorulu de unde le scóte. Intru adeveru dupa sistemulu acest'a e usioru a redactá o fôia. Noi inse la rondulu nostru, aducandu complimiuntele nóstre colegului de la acea fôia pentru onórea ce ni face necontentitu, ni permitemu a-lu rogá, ca celu pucinu in venitoriu sê satisfaca detorint'a sa de eticheta, ca nu cumva sê apara plagiatoriu, câ-ci traductiunile acele constandu ni bani, sunt proprietátile nóstre. N'amu fi facutu acést'a reclama-tiune, de cumva nu eram siliti a observá mai de multe ori acea anomalía, câ alte fú romanesci de dincolo, reproducandu noutátile nóstre straine din fôia despre care vorbiramu, totu-de-una citédia inifdalele acesteia.

* * * (*Hymen.*) Dlu Iosifu Popu, directorulu dominiului episcopescu de la Beusiu, in 11 maiu s'a cunu-

natu cu domnisióra Bert'a Papp-Szilágyi. Ceriulu sê binecuvinte acést'a legatura!

* * * (*Necrologu.*) Joane P. Papiu preotu gr. catolicu la institutulu corectoriu din Gheri'a cu fia sa Mari'a; parintii: Ioane Chesieli protopopu cu soci'a sa Agneta si fii acestora: Alesandru, Teofilu si Augustu. Mosii: Demetriu Hosu protopopu cu soci'a sa Mari'a Teodosi'a Chesieli veduva. Socrii: Mateu Popu preotu in Ujfaleu si socia, fii acestora: Georgiu, Mari'a, Vasiliu, Ana, Lazaru, Marta, Rachila, Carolina, Eva si Alesandru. Unchii: Carolu Hosu cu soci'a sa Rosali'a, fiulu Demetriu si ficele Corneli'a si Lucreti'a, Alecsiu Hosu notariu comitatense. Metusiele: Amali'a, Ana cu sociulu seu J. Vasvári preotu, ficele loru: Aurelia, Elena si Mari'a cu sociulu seu Leonu Maioru preotu; Ana cu sociulu seu Gavriile Simonu preotu, ficele loru: Rosali'a, Ludovica si Aurelianu, Parascheva cu sociulu seu Nechita Dragomiru, Julian'a cu sociulu seu Georgiu Popu. Cumnatii: Joane P. Popu protopopu cu soci'a sa Julian'a, fii si ficele loru. Andreiu Antonu protopopu veduvu, precum si celi alalti consângeni cu anima franta de intristare facu cunoscutu cumca prea amata socia, mama, fica, sóra, nepóta, nora, véra, cumnata Mari'a Papiu nascuta Chesieli de Capolnocu-monosturu dupa unu morbu scurtu a repósatu in Domnulu in 1 Maiu s. n. 1869 pre la 5 óre dupa amiédi in anulu vietiei pamentesci alu 21. éra alu fericitei casatorie alu 3-lea. Osamentele pamentesci ale repóstatei s'au petrecutu la repausulu eternu in cemetieriulu gr. cat. din Gheri'a in 3 Maiu s. n. la 4 óre dupa amédi. Fia-i tierea usióra si memoria eterna!

Literatura si arte.

* * * (*Poesie de I. C. Dragescu.*) Catra O. Publicu romanu! Copilu alu unei natiuni nobile dar' nefericite, martore la lacrimile si tipetele ei de dorere am gemutu, am plansu, m'am rogatu si am blastematu adeseori. — Am plansu nefericirea poporeloru robite, am ivocatu justiti'a Ddieului natiuniloru, si am blastematu pre apesatori. Din candu in candu am intonatu canturi funebre in onórea memoriei martiriloru nostri, impuri de amóre, de batalia, triumfu si de mórte. Aceste accente de dorere si de credintia in triumfulu causei nóstre — dorescu sê le comunicu fratiloru mei de suferintia. Am scrisu pucinu, dar' am scrisu cu lacrime si cu sange, câ-ci m'am adresatu cafra unu poporu martiru, carele — dupa ce la 48 la suflarea inviatória a libertáti se ridicá din mormentu — adi fu impinsu de nou in elu. — Acei Domni cari voru binevoi sê sustiena intreprinderea mea, sunt rugati a me incunoscintia pana in 15 juliu a. c. Pretiulu va fi moderatu, banii se voru tramite numai dupa ce voru primí cartea.

Turinu 15 maiu 1869.

(Piazza Lagrange n. 2.)

J. C. Dragescu.

* * * (*A esitu de sub tipariu:*) „Regulamentu de procedura civila, dimpreuna cu doue ordinatiuni suplétoriale ale ministrului r. u. de justitia si cu o terminologia scurta, traducere elucrata de dr. Iosifu Gallu v. notariu la sectiunea transilvana a tablei r. u. septemvirale din Pesta.“ Pretiulu 1 fl.

Din strainetate.

‡ (*Numai sê ne casatorimu.*) Câtă de usioru se facu casatoriile în statele unite, si câtă de iute se si potă ruină, vomă potê observă enerandu pe scurtu viéti'a unei femei iubitoria de aventure. Ea este dine Ohio. — Istorióra începe de la anul 1861, cand femeia, despre carea vomă a enerá, s'a maritată. — Fericirea ei nu a tienutu multă, că-ci crud'a mórte o faci veduva inca înainte de potê ajunge inceputulu anului urmatoriu. As.é e. Barbatulu seu a intratu în óstea unionistiloru, si la Bull's Run a moritu cu mórte gloriósa. — Peste o septemana, frumos'a veduva a fericitu pe altulu cu man'a sa, inse fortun'a nici la acest'a nu i-a surisu, că-ci dupa o septemana si trei dîle si acest'a a caditu victim'a resboiului. — Inca nici nu s'a uscatu bine lacrimile veduvei, si éta în a trei'a dî a pasîtu la cununia cu unu altu — nefericitu. Veduv'a asta data nu a nimerit'o, de órece barbatulu, care si-l'a alesu acuma, a fostu mai cu minte, nu s'a lasatu a se capacitá prin soci'a sa, sê icie parte la resbelu, elu nu a fostu asié erou, nu a voitu a se espune glónticloru. Inse femeia vedindu, că nu e mantuintia, a începutu procesu de despartire, si asié în scurtu a scapatu de elu. — Dupa câte-va luni éra a pasîtu la cununia, dar în scurtu s'a si despartit'u, de barbatulu urmatoriu, — pe acest'a ea l'a fugaritu. — Barbatulu alu siesele a fugarit'o pe dins'a; éra barbatulu alu sieptele a fostu unu june frumosu, care i curtenia multu si a si luat'o, inse observendu, că soci'a lui e urmatori'a „Xantipei“, în scurtu i-a dîsu adio, si a parasit'o. — Acum'a cêrca dupa barbatulu nr. 8 si se publica cam în terminii urmatori: „O veduva blanda, cu esterioru placutu, cu anima iubitoria si môle ca untulu, fidelă ca turturic'a, si ascultatória de fitoriulu seu sotiu pana la mormentu ori cine i ar fi barbatu, se recomanda onb. publicu.“ — „Aimez celui, qui vous aime!“ dîce francesulu. — Veduv'a sperédia, că si-va gasi barbatu.

‡ (*Resbunarea lui Rossini.*) O carte interesanta a aparutu decurendu la Londr'a, intitulata „Life of Rossini“ adeca: „Din viéti'a lui Rossini,“ de Edward Southerland. Tractéza despre unele aventure si necesari ale marelui artistu Rossini. — „Stramutarea locuintiei pentru Rossini — eneréza E. Southerland — a fostu un'a din neplacerile lui cele mai mari. O data locuia în etagiulu alu doile; si érá indestu'latu cu locuinti'a sa, dar lu-torturá vecinulu seu, unu teneru seracu, care se nisuiá a invetiá violin'a fara de maiestru. De câte ori se punea betranulu la pianu, cu scopu sê compuna atare piesa frumósa, totu-de-una fu conturbatu de vecinulu seu, care totu mereu i imprastia ideile, cu scal'a rea, încátu într'unu tempu nu a potutu lucrá nimic, în urma desperase cu totulu. S'ar fi mutatu bucurosu, dar acea i érá si mai mare necesu. Ce a avutu de a face, a spusu inspectorulu casei, ca sê faca disputatiuni, ca tenerulu acel'a sê parasésca chili'a vecina, că mai bine va solvi elu pentru dins'a duplu. „Nu se pôte. — respunse inspectorulu, — acelu teneru e ruda cu proprietariulu casei, elu siede gratisu în a acea chilia.“ — „Draculu sê-lu duca“ — murmurá Rossini. Intr'o deminétia éra a începutu tenerulu a scártfi violin'a, si asié tonuri false scotea, încátu bietulu Rossini nu mai scia ce sê faca. În urma dupa o meditatiune scurta erupse în hohotu, „da — dîse Rossini cu resolutiune si cu o fatia sarcastica — da, lu-voiu. invetiá.

— Cu aceste si-parasi chili'a si intrá la vecinulu seu dicandu: „Dnulu meu! Eu sum Rossini, si ti-spunu dtale, că dta nu scii manu' arculu, crede-me, că nu scii de felu.“ Tenerulu depuse violin'a si lu salutá cu reverintia. „E dreptu, dlu meu, că nu sciu, dar pentru acea me încercu si trudescu, ca sê sciu óre cand-va.“ „Asié? si aici?“ întrebá Rossini. „Ce sê facu, aplecare am — respunse tenerulu — inse sum seracu, nu am spese pentru maestru.“ Rossini nu dîse nimic, câte-va minute. „Nu ai avé voia sê inveti pianulu“ — lu-întrebá Rossini? „Violina am, — respunse tenerulu cu sfîela, — dar pianu nu sciu cum asiú potê sê-mi procuru.“ „Ti voiu da eu — dîse Rossini — numai sê vini la mine în tóta deminétia, si sê-mi promiti, că nu vei mai prinde în mana violin'a în viéti'a dtale.“ „Ti-juru.“ Acestu teneru mai tardiu sub nume de Chaland a devenitu unu avocatulu renumitu, si érá falosu de sciinti'a s'a primita de la Rossini.

‡ (*Modelu de statu.*) Americanii de média nópte si a nume cei din Jovi'a, potu fi superbi, că-ci asié barbati au la cãrmuire, la cari nu vei aflá alta tendintia; decátu a fericit statulu loru. Casariulu statulu de acolo facandu-si raciociniulu de pe anul trecutulu a aretat, că statulu are venitu curatu de 639,000 dolari si nici unu cruceriu de deficitu. Fericiti sunt cei din Jovi'a! acest'a stare buna în Europ'a nu o vomă aflá dóra numai peste secli.

‡ (*Cuiu cu cuiu.*) La statiunea calei ferate din Pittsburg (în Pennsylvani'a) nu de multu unu caletoriu candu a voitu sê se scobóre s'a vedutu jefuitu. A începutu a pune întrebâri si la unulu si la altulu nu cumva a observatu că cine l'a jefuitu. Unulu dintre cei întrebati respunse cam în terminii urmatori: „Eu am vedutu, Dlu meu, cine te-a jefuitu; me delectam în întreprinderea hotiului. Nu l'am conturbatu, de órece am avutu cauza a-lu lasá sê te mai usiorede. — Nici nu vei scii de la mine nici odata că cine te-a jefuitu. — Pe tempulu resbelului — contiuná totu acel'a — dta ai fostu supravighiatoriu peste nutrementulu óstei, acolo te-ai inavutitu tare, dar candu a fostu batali'a de la Pittsburg ti-ai uitatu detori'a, unu bietu de ostasiu murindu s'a adresatu dtale, ca sê-i dai numai câtă de pucina apa, dta, tiranesce ai refusat, si numai atunci i-ai datu de beutu, dupa ce ti-a solvit optu-dieci de centime. Acelu ostasiu am fostu eu; adi vedindu, că te jefuescu mi-aflam placere în joculu sortiei. Cine dintre dui'a vóstre e mai mare jefuitoriu, dta séu hotiulu? nu voiescu a decide; dar asié credu că dta ai meritá a fi anumeratu de celu din urma. Eu ti-dau votulu meu dtale. Me recomendu.“

Felurite.

‡ (*Talma.*) Doi lucéferi straluciti, de cari nu a mai inventatu sciinti'a astronomiei, au aparutu pe ceriulu Europei, ba a lunei întregi, în seclulu trecutulu. Doi barbati geniali, dóue spirite contrarie si totusi amendóue cuceritórie de lume, doi barbati iubitori de ómeni, de progresu, de civilizatiune, au fostu în fruntea guvernârii lunei. Unulu cu sabi'a si curagiulu seu, celalaltu cu arm'a spiritului, cu farmeculu elocintiei sale a creatu epóca noua. — Celu d'antâiu a fostu marele Bonaparte, consululu puternicu alu republicei francese, éra mai tardiu cutrieratoriu jude alu lu-

mei si imperatul de trist'a memoria. Alu doile Talma, creatoriulu scenei moderne, acelei oglindi mice, ce ni represinta lumea si omenimea. Bonaparte a intineritu Europ'a inbetranita, era Talma, a creatu din nou artea teatrului. — Aceste doue spirite mari, au trau intr'o amicitia strinsa. Pe tempulu cand si Bonaparte si Talma au fostu pe la inceputulu calei lor gloriose, erau cei mai intimi amici, si acest'a intimitate a duratu pana la mormentulu ambiloru. — Ambii au fostu si voru fi spre fal'a natiunii si patriei lor. — Numele ambiloru sunt inserise in istoria universală; a unuia pe paginile luptelor pentru libertate, a celuia laltu pastru in analele culturei si a civilizatiunii. — Noi se ne ocupamu, astadata cu celu din urma. Iosifu Franciscu Talma, creatoriulu scólei dramatice moderne, care a ruinatu tóte traditiunile, ce au impededatu inaintarea artei, creandu o sistema noua, fu nascutu la anulu 1760 in capital'a Franciei. — Tatulu seu a fostu medicu. Impregurările familiare l'a silitu si pe dinsulu a parasí pamentulu patrii sale, si a se asiediá la Londr'a. — Aice a crescutu Talma, aice si-a luat primelne invetiature, si aice s'a impertesitu de o educatiune eselinte, pentru ce parintii lui tóte aru fi sacratu. In etate de siese-spre-diece ani, s'a reintornatu la Paris spre a continuá carier'a de medicinistu acum inceputa, inse sórtea era l'a dusu in Londr'a, unde facandu cunosinti'a unui francesu teneru, la indemnarea acestui'a si-a schimbatu tóta direptiunea luata mai nainte. Cunosinti'a a avutu o umare ce la facutu nemoritoriu. Noulu seu amicu a propusu ca si Talma se iee parte la o incercare. se jóce si elu intr'o piesa. — Represntatiunea s'au intemplat, si Talma a desvoltatu o destertitate si o capacitate straordinaria. Cu prim'a sa incercare a atrasu atentiunea toturora a supra sa. Statur'a si intregu corpulu lui Talm'a era unu ce impasantu. Ilustratiunea din numerulu presinte, cu tóta fidelitatea rara, totusi nu ne póte represintá acea persóna placuta. Trasure frumoase barbatesci, esterioru placutu si o desvoltare spirituala ca la elu e raritate. — Dupa norocós'a debutare, si prim'a incercare, a plecatu la Paris, unde jocandu in „Iphigenia Taurison“ ca Orestes, de locu fu primitu si angagiatu la „Theatre Francais“ si acolo prim'a data a jocatu in „Mahomed“. De aici apoi continuu a fostu celu mai placutu artistu pe scen'a Parisului. — Elu a introdusu costumurile si vestmintele antice a Romaniloru, elu a facutu refórme in mascare. Napoleon l'a iubitu tare, lui totu-de una i era iertatu se între la imperatu fara audientia. Cu jocurile, mimica sa, si-a eternisatu numele. Talma a si meritatu renumele. Elu a fost mai mare decâtu renumele seu. La anulu 1826, Franci'a a gelitu mórtea acestui omu de geniu, pe langa tóte cá preotii au nutritu o antipatia mare cátra dinsulu, de órece a lasatu cu limba de mórte, ca la inmormetarea lui se nu fia nici o festivitate eclesiastica, doi fii si a crescutu dupa ritulu protestantiloru. O carte inca a lasatu dupa sine intitulata „Cugete a supra artei teatrale,“ e pretiósă, inse dorere, cá numai pucini o cunosc.

Curierulu modei.

Pesta. Asié numitele robes de dispositions, facute din percalu francesu, cu inceputulu díleloru calduróse

voru jócá unu rolu mare in moda. Espositiunile toturor pravalieiloru de aice sunt pline de acest'a materia. Si uitandu-ne la ele intimpinamu o greutate mare-voindu a ni alege modelulu celu mai frumosu.

Batiste franceze asidere se afla o multime, dar despre aceste voi se vorbescu cu alta ocaziu.

Vestmintele, ce se vedu pe stradele Pestei, precum si cele ce aparura la cursulu cailoru si in paduriti'a orasiului sunt tóte scurte, incátu vestmintele cu códa lunga devinu admirate, ca si nesce gusturi retrograde.

Decoratiunea vestmintelor scurte se face mai alesu totu cu umfature, — sunt la moda tunicele camargo si a la Pompadour.

Palarile se facu mai multu din dantele si din crep. Cele mai desu intrebuintate sunt palarile facute din panura de dantele negre, decorate cu flori colorate si cu pantlice de atlasu.

Gacitura de siacu.

De Juli'a Chitescu.

Domni,	tu-	Unu	da	alu	de	me	ta-
ca,	ma-	sen	Dó-	ver-	le!	esti	Io-
esti	Chiaru	Câ-ci	ver-	ta-	anu	le	mieu
Totu	ti-	re	bra-	muc	Ori-	ze-	tu
mór-	tiu-	ce	le,	Gro-	In	a-	ri-
tu	sa-	tea	In	tomu,	seu.	Ca-	me,
candu	e-	ri-	re	a,	stri-	eru-	O
le	mi-	ne-	ste	lu-	fló-	dór-	ga.

Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

Deslegarea gacitureri numerice si semne din Nr. 16.

E dulce suvenirea,
Ce-o nasce fericirea,
Si dílele senine
Cand omulu le-ar gustá.

Dar, vai! in asta lume
Nu este suvenire,
Ce n'ar cuprinde in 'ntrinsa
Vr'unu tristu evenemintu

Deslegare buna primiramu de la dómnele si dsí-órele Luis'a Murgu n. Balcu, Susan'a Popu. Deslegarea gacitureri de semne din nr. 15. mai primiramu de la dnulu Ioanu Selagiu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lai Emericu Bartalits in Pest'a.